

## ESENȚIALUL CARE NE APROPIE\*

† Casian,  
Episcopul Dunării de Jos

Este o bucurie și o onoare, în același timp, de a-l reprezenta pe Prea Fericitul Patriarh al României în dubla sa calitate: de Primat al Bisericii Ortodoxe Române, dar și de membru de onoare al Academiei Române. Acest fapt arată deschiderea extraordinară de care dă dovadă Academia Română, mai ales sub președinția dvs., Domnule Președinte! Este vorba de o deschidere spre realitățile științifice și spirituale ale României. Prea Fericitul Teoctist este, de asemenea, bucuros că această întâlnire are loc aici, la Brașov, într-un oraș atât de primitiv, din inima României, dar și un centru al unui dialog interconfesional, care este fructul colaborării efective dintre Bisericile: Ortodoxă, Catolică, Greco-Catolică și Protestantă. Se știe deja despre colaborarea de aici a Bisericii Ortodoxe cu Biserica Luterană, încă din secolul al XVI-lea, pentru tipărirea pentru prima dată în România de cărți de spiritualitate în limba vorbită de popor. Permiteți-mi să aduc și mesajul Î.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei, ca ierarh al locului, care, de asemenea, este membru de onoare al Academiei Române.

Voi încerca să sintetizez lucrurile rămânând la esențialul care ne apropie, anume moștenirea aceluiași mesaj creștin al Evangheliei. Această moștenire se exprimă într-o tradiție bogată: istorică, geografică, filozofică și cultural-spirituală. Relația dintre om și Dumnezeu este posibilă prin urmarea modelului divino-uman al lui Hristos, care rezolvă astfel marea distanță dintre omenesc și dumnezeiesc prin evidența și realitatea Persoanei. Astfel, beneficiem de modelul unic și real divino-uman. Omul poate fi locaș al lui

---

\* Cuvânt rostit de P.S. Casian, ca delegat al B.O.R., la Întrunirea organizată la Brașov, între 2-5 octombrie 2003, de către: *Academia Română, UNESCO, L'Institut Français des Relations Internationales, Fundația pentru Știință și Artă.*

Dumnezeu, ca să poată să se ridice la realitățile spirituale. Sfântul Atanasie afirmă astfel în secolul al IV-lea: „*Dumnezeu S-a făcut Om, pentru ca omul să devină Dumnezeu*“.

În al doilea rând, viziunea asupra relațiilor dintre oameni nu va fi bilaterală, ci trinitară, căci Fiul Îl descoperă pe Tatăl, Care ne adoptă ca pe propriii Săi fi și astfel se realizează raporturi noi între toți semenii, raporturi frățești, bazate pe iubire și respect. În Sfânta Treime există un dialog între cele trei Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Prin urmare, Sfânta Treime este sursă de comuniune și model de comunicare normală între oameni. În locul concepțiilor raționaliste scolastice, necesare și ele, și al disputelor interminabile între concepțiile umaniste despre Dumnezeu, aș prefera să mărturisesc despre existența și prezența lui Dumnezeu în noi, despre chipul lui Dumnezeu în om. Acest aspect îl confirmă științific astăzi savanții, așa cum ne spune un mare cugetător: „*În vremea noastră, instalată în materialism, savanții scrupuloși, onești, sunt singurele spirite profund religioase. Dacă urmăm profesiilor și învățaturii Domnului nostru Iisus, avem învățătura capabilă să vindece umanitatea de toate bolile sociale*“ (într-un volum apărut la Paris, la Editura Flamarion, în 1990, intitulat „*Cum văd eu lumea*“). Cel mai mare neuropsiholog din sec. XX, I.C. Eccles, face și el precizări referitoare la relația științifică dintre suflet și persoană: „*Sufletul uman, cu experiența și autoconștiința sa unică și unificatoare, este de natură spirituală, și nu materială. Soluțiile materialiste nu-l vor explica. Este o creație spirituală, de ordin supranatural, o creație divină și nouă. Este o minune pentru totdeauna, dincolo de explicațiile științifice*“. Tot el spune: „*Creierul este o creație a conștiinței*“. Închei această introducere necesară prin cuvântul filozofului René Girard, cu care sunt de acord când afirmă răspicat: „*Necesitatea unei împărății a lui Dumnezeu*“. Aici adaug că aceasta este în noi. Dumnezeu nu a cerut niciodată o împărăție pe pământ, ci o interiorizare a credinței, căci „*devine o realitate științifică*“<sup>1</sup>. Din punct de vedere istoric, filozofic, cultural și economic, a sosit timpul să vedem locul omului european, moștenitor și el al unei identități spirituale și materiale a acestei „doamne frumoase“, cum afirma la întâlnirea noastră dl ambasador Alain Plantey despre Europa. Omul, după atâtea crize metafizice, după atâtea răni și concepții uneori

---

1. După pr. C. Galeriu, *Tâlcuiri la mari praznice de peste an*, Ed. Anastasia, București, 2001.

prea umaniste și secularizante, este mereu în așteptarea refacerii frățietății autentice. El ar merita mai multă atenție în proiectele de viitor într-o Europă a valorilor. O atenție acordată interiorului conștiinței, experimentată prin credința în Dumnezeu și în valorile continentale europene, pe care le-au adus în acest spațiu misionar Sfinții Apostoli Petru și Pavel (în Occident) și Sfântul Apostol Andrei (în sud-estul european).

Vă propun, cu gândul la Europa de mâine, în numele Ortodoxiei românești, o viziune personalistă, conștientă de valoarea omului, căci omul este purtător al harului și al frumuseții acestei lumi create de Dumnezeu pentru a redeveni pretutindeni o grădină. Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea a definit România cu valorile ei creștine ca pe „un pod“ între estul și vestul Europei și „o grădină“ a Maicii Domnului. Este necesar să reafirm că România și Biserica ei majoritară reprezintă, de fapt, o autentică sinteză europeană. Ea poate să aducă mărturia unei vieți ortodoxe exprimate și prin bogăția culturii și limbajului occidental, în același timp. Ortodoxia română este o admirabilă sinteză între credința curat bizantină și frumusețea unei limbi latine. Latinitatea ortodoxă sau latinii Bizanțului nu înseamnă nici-decum sacrificarea sufletului ortodox, ci îmbogățirea sa prin exprimarea culturală deschisă Occidentului. Astfel se realizează un pod necesar, prin comunicări înțelepte, între realitățile vitale ale estului și vestului Europei.

Trecând peste elementele istorice și tehnice, putem vorbi despre sinteze care conduc la o altă realitate necesară, aceea de bună comunicare, acasă, a Ortodoxiei române cu celelalte confesiuni, dar și cu celelalte religii mono-teiste: iudaică și musulmană.

Iată un bun exemplu despre ecumenismul „*avant la lettre*“ atât de util astăzi pentru reconstrucția europeană, într-o manieră coerentă și conformă cu realitățile locale. La anul 1400, Alexandru cel Bun oferea „terre d’asile“, și îi primea în același timp pe armenii persecutați în alte locuri, ca pe frații săi. Husiții, persecutați și ei în țara lor de origine, găseau loc de găzduire la Huși, în Moldova. Luteranii, aici, la Brașov, după Reformă, au sprijinit tipărirea cărților ortodoxe în limba română, dând astfel poporului posibilitatea să se roage lui Dumnezeu direct în propriul lor grai. Relațiile dintre ortodocși și catolici, de-a lungul timpului, au ajuns să se maturizeze în cadrul dialogului teologic, care corespunde unei relații fraterne trăite în țara noastră. Aceasta s-a exprimat într-un mod extraordinar când urmașul Sf. Apostol Petru, Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, a întâlnit la București

pe urmașul Sf. Apostol Andrei, pe Prea Fericitul Patriarh Teoctist. Poporul striga „Unitate!“. La rândul său, papa a repetat fără încetare această dorință la Roma. Trebuie spus însă că această unire *nu se va face prin absorbție*<sup>2</sup>, *ci prin dialog, în spiritul iubirii și al adevărului*.

Pentru a arăta că ecumenismul există în interiorul țării noastre, între altele, amintesc o piesă de teatru foarte apreciată de români, „*Tache, Ianche și Kadâr*“, în care creștinul, evreul și musulmanul conviețuiesc și se înțeleg de minune, în trecut ca și astăzi.

Așadar, pentru a reveni într-o Europă autentică, să-I dăm lui Dumnezeu ce I se cuvine, adică evidențierea prezenței valorilor sacre în viața socială, de-a lungul secolelor. În ceea ce privește construcția concretă politică și economică a Europei, Biserica recunoaște ceea ce este al Cezarului, adică termenii și modalitățile prin care poporul dorește reunificarea europeană. Biserica mărturisește că în interiorul poporului român trăiește spiritul Europei. Să-i oferim Europei dreptul de a trăi spiritual! Este vocea la unison a ortodocșilor, a catolicilor și a protestanților din România. Trebuie ca Europa să respire prin acești doi plămâni, cum se dorea încă de la Conciliul II Vatican, adică spiritualitatea ortodoxă în Est și catolicismul și protestantismul în Vest. Evident, aici trebuie reținute toate religiile și valorile lor! Această experiență spirituală a pragmatismului social între spiritualitatea din Est și aspectul social al Bisericii în Vest, iată două dimensiuni ale unicei realități în construcția umanismului creștin.

Din acest motiv, în România este utilă promovarea unui ecumenism al realității sociale. Să ajutăm poporul român să-și recapete demnitatea europeană prin educație creștină, dar și prin programe sociale, căci populația săracă are nevoie de sprijin. Iată cele două direcții moderne pe care le vedem realizabile într-un ecumenism al înțelepciunii, pentru a ajuta România. Așa afirmă Bisericile din România, care s-au sincronizat acum câțiva ani, la Snagov, într-o importantă întrunire. Toate Bisericile din România au spus „*da*“ unei Europe a credinței. Credem într-o Europă unită, care are la bază rădăcinile creștine, îndreptate mereu și spre cooperarea cu celelalte religii. Spunem „*da*“ unei Europe a valorilor, care așază omul la locul său, după modelul lui Iisus Hristos, unei Europe care se reconstruiește după modelul

---

2. Termenii aparțin Comunicatului comun de la Roma, semnat de P.F. Patriarh și S.S. Papa, cu prilejul vizitei la Vatican, în anul 2002, a Întâistătorului B.O.R.

Crezului. Și dumneavoastră știți mai bine ca mine că Europa începe să existe la Niceea, în 325, cu ocazia primului Sinod Ecumenic, după cum afirma Constantin Noica. Spunem „da“ unei Europe care seamănă cu un buchet, în care florile își păstrează identitatea, culoarea, parfumul. Unei Europe în miniatură, care exista așa, deja, și în România.